

Participarea părinților și comunităților în viața școlii

În unul din articolele precedente autorul acestui material constata faptul că percepțiile multor părinți privind calitatea educației nu prea conșună cu declarațiile frecvent vehiculate în spațiul public, în special cel pedagogic, precum că învățământul general din țara noastră este unul foarte bun, că studiile oferite de școlile noastre îți asigură în viitor o carieră de succes, că meritocrația s-a afirmat deja din plin în sistemul educațional din Republica Moldova. Totodată, autorul se întreba în ce măsură aceste percepții sunt justificate și ce fac înșiși părinții și comunitățile pentru a ajuta pedagogii să ofere copiilor noștri o educație cât mai bună.

Este cunoscut faptul că începând cu anul 2015, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod al Educației, în structura organelor de administrare a instituțiilor de învățământ general s-au produs schimbări de esență, părinții având posibilitatea să-și aleagă în componența acestora reprezentanți care le-ar promova interesele, le-ar garanta reorientarea sistemului educațional de la un învățământ ghidat de ofertă la unul ghidat de nevoile beneficiarilor direcți ai educației – elevilor, părinților și comunităților. Totodată, Codul Educației oferă comunităților, în persoana organelor administrației publice locale, oportunitatea de a-și desemna câte un reprezentant în consiliile de administrație ale școlilor, fapt ce, în opinia legiuitorului, ar trebui să contribuie la consolidarea parteneriatelor școală-comunitate.

Care este impactul acestor inovații legislative? În ce măsură părinții și comunitățile locale au valorificat oportunitățile oferite de noul cadru

Anatol GREMALSCHI,
doctor habilitat,
profesor universitar,
director de programe
la Institutul de Politici Publice

normativ-juridic pentru a contribui cât mai semnificativ la educația propriilor copii? Răspunsurile detaliate la aceste întrebări, prezentate într-o formă succintă în acest articol, derivă din rezultatele studiului sociologic „Participarea părinților și a reprezentanților comunităților în guvernarea învățământului general”, desfășurat de Institutul de Politici Publice în colaborare cu Compania Sociologică CBS-Research cu sprijinul financiar al Programului de Sprijinire a Educației al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă în cadrul Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros-Moldova.

Relațiile afective ale părinților cu propriii copii

În ansamblu, relațiile părinților cu propriii lor copii pot fi caracterizate ca fiind bune și foarte bune. Astfel, peste 90 la sută dintre respondenții-părinți declară că se comportă cu blândețe, îi

încurajează, îi laudă și-i fac pe copii să se simtă utili. Relații afective mai strânse cu copiii lor se atestă în cazul respondenților vorbitori de limbă rusă, al locuitorilor din orașe. După venituri, în relațiile afective cu proprii copii diferențe statistic semnificative nu au fost atestate.

Activitățile cu caracter educativ realizate de către părinți

În cazul activităților ce țin de modul sănătos de viață, de protecția copiilor de informații nocive, de educarea simțului de disciplină, ponderea respondenților care declară că le practică este de cca 86%. În schimb, ponderea respondenților care declară activități dezvoltative (jocuri, muncă manuală împreună cu propriii copii), citirea în comun a cărților, oferirea de ajutor copiilor în pregătirea temelor pe acasă și în realizarea altor sarcini școlare, este cu mult mai mică – de cca 45-60%.

Circa 21% din respondenții-părinți au declarat că deloc nu citează cărți cu copiii lor, cca 23% din respondenți – că nu fac sport împreună cu ei, iar cca 17% din respondenți – că nu fac activități dezvoltative. Activitățile cu caracter educativ sunt întâlnite mai des în rândul respondenților vorbitori de limbă rusă, în rândul locuitorilor de la orașe. După venituri, activitățile cu caracter educativ sunt întâlnite mai des în rândul respondenților cu venituri lunare peste media.

Nivelul de pregătire a părinților pentru a-și ajuta copiii în activitățile ce țin de școală

Rezultatele autoevaluării efectuate de respondenți indică faptul că o parte semnificativă dintre ei (cca 80 la sută) consideră că sunt suficient de bine pregătiți pentru a-și ajuta copiii în activitățile ce țin de școală. Ponderea acestora este de mult mai mare în cazul vorbitorilor de limbă română (de cca 47%), comparativ cu cca 25% în cazul vorbitorilor de limbă rusă.

Interacțiunile dintre școală și părinți

Cel mai des, interacțiunile dintre școală și familie se reduc la invitarea părinților la ședințe, la frecventarea sau nefrecventarea acestora de către ei. Astfel, cca 93% din respondenți au declarat că au fost invitați la ședințele cu părinții, iar cca 89% dintre ei – că au și mers la astfel de ședințe.

O altă modalitate importantă de interacțiune școală-părinți o reprezintă informarea acestora despre viața școlară a copiilor lor. În ansamblu, ponderea respondenților-părinți care declară că au primit informații scrise despre cum poate fi ajutat copilul să învețe, despre școală, despre regulile de comportament școlar, cu privire la ocrotirea sănătății copilului, preîntâmpinarea consumului de droguri, a violenței etc., este relativ mică, de cca 55%. Mai puțini respondenți care primesc astfel de informații scrise s-au atestat în cazul locuitorilor de la orașe și al celor care vorbesc limba română. După venituri, cele mai puține informații scrise primesc părinții cu venituri relativ mici (prima cvartilă).

Circa 47% din părinți au declarat că ei au fost invitați să participe la activitățile sportive, sociale sau culturale organizate de școală. Invitațiile în cauză sunt mai frecvente în cazul vorbitorilor de limbă română, între sat și oraș neatestându-se diferențe statistice semnificative. Accentuăm faptul că în cazul părinților cu venituri relativ mici (prima cvartilă) frecvența invita-

țiilor de acest gen este mai mică decât în cazul părinților cu venituri relativ mari (cvartila a patra), respectiv, de 23% și 32%.

Ponderea părinților care au fost invitați să ajute la activitățile de întreținere și îmbunătățire a infrastructurii școlii sau să contribuie cu bani este semnificativ mai mare decât în cazul activităților cultural-sportive, de cca 56%. Contribuțiile cerute de la părinți sunt declarate mai frecvent de respondenții vorbitori de limbă română și de locuitorii de la orașe. Cel mai frecvent sunt invitați să contribuie părinții cu venituri relativ mari (cvartila a patra) – 40% din respondenți și mai puțin cei cu venituri relativ mici (prima cvartilă) – 22%.

Eficacitatea interacțiunii dintre școală și părinți depinde în măsură decisivă de specificul problemelor pe care școala le consideră absolut necesare de a fi consultate cu părinții. Accentuăm că cca 67% din respondenți au declarat că niciodată nu li s-a cerut părerea referitoare la nivelul de calificare al cadrelor didactice, iar cca 66% - despre respectarea eticii pedagogice de către cadrele didactice.

O situație similară se atestă și în cazul disciplinelor opționale, cca 49% dintre respondenții-părinți declarând că lor niciodată nu li s-a cerut părerea referitoare la disciplinele opționale pe care ei ar dori ca copiii lor să le studieze în școală. Circa 48% din respondenții-părinți au declarat că lor niciodată nu li s-a cerut părerea despre inițiativele pe care le are școala, despre modul în care urmează să se cheltuiască banii școlii sau despre oricare alt element ce ține de școală. Lipsa de dorință a multor echipe manageriale din școli de a consulta opiniile părinților referitoare la nivelul de calificare al cadrelor didactice, la respectarea de către ele a eticii pedagogice, la alegerea de către elevi și părinți a disciplinelor opționale, la elaborarea și executarea bugetelor școlare relevă faptul că acestea-și apără interesele corporative și, mai puțin, interesele beneficiarilor direcți ai educației – ale elevilor și părinților. Prevalența intereselor corporative este declarată mai des de respondenții vorbitori de limbă rusă și de cei care locuiesc în orașe. După venituri, prevalența intereselor corporative este declarată de respondenții cu venituri

peste mediană (cvartilele trei și patru). Evident, neatragera de către școli a părinților în abordarea problemelor ce țin de calificarea cadrelor didactice, de proiectarea traseelor educaționale ale propriilor copii, de stabilirea componentei școlare a curriculumului, de elaborarea și de executarea bugetelor școlare ș.a. duce la scăderea activismului civic al acestora. Astfel, cca 60 la sută dintre respondenți au declarat că ei niciodată nu au încercat să influențeze în vreun fel deciziile care se iau în școală.

Ponderea unor astfel de părinți este mai mare în cazul vorbitorilor de limbă rusă și al locuitorilor din orașe. După venituri, cel mai puțin încearcă să influențeze deciziile pe care le iau școlile părinții din prima cvartilă și din a treia.

Participarea la adunările de părinți

Cca 98% dintre respondenți au declarat că pe parcursul ultimului an de studii ei au frecventat cel puțin o singură dată adunările organizate de către dirigintele de clasă sau de administrația școlii. O frecvență puțin mai redusă se atestă în cazul părinților vorbitori de limba română și al locuitorilor de la sate. După venituri, adunările în cauză sunt frecventate mai puțin de părinții cu venituri relativ mici (prima cvartilă) și cu venituri relativ mari (ultima cvartilă).

În cazul adunărilor organizate la inițiativa părinților, cum ar fi cele organizate de Comitetul de părinți al clasei, de Consiliul reprezentativ al părinților sau de Asociația părinților, practic fiecare al doilea respondent a declarat că el nu a frecventat astfel de adunări. Posibil că astfel de adunări nici nu prea sunt organizate.

Din datele sondajului derivă în mod univoc că în ce privește organizarea adunărilor de părinți inițiativa aparține mai mult școlii și, mai puțin, părinților.

Cel mai des în cadrul adunărilor cu părinții se discută despre drepturile și obligațiile elevilor și ale părinților (cca 68% dintre respondenți au indicat acest lucru), îmbunătățirea condițiilor fizice din școală și ajutorul pe care părinții trebuie să-l acorde școlii (cca 62%), susținerea elevilor aflați în situație de risc (cca 61%), susținerea elevilor capabili de performanțe (cca 54%).

Mai puțin se discută despre disciplinele opționale și cercurile școlare (cca 49%), combaterea corupției în învățământ (46%), elaborarea și executarea bugetelor școlare (cca 44%). Și mai rar se discută despre angajarea, promovarea, stimularea și sancționarea cadrelor didactice, acest lucru fiind raportat de doar cca 20% din respondenți.

Cca 53% dintre părinții-respondenți consideră că propunerile și opiniile exprimate de ei influențează într-o măsură mică sau foarte mică deciziile pe care le ia conducerea școlii. Ponderea celor care consideră că această influență este mare și foarte mare este de doar 23%, iar cca 24 la sută dintre părinți nu au dorit sau nu au știut ce să răspundă la această întrebare. Părinții consideră că propunerile și opiniile lor sunt mai influente în cazul respectării drepturilor elevilor și ale părinților și mai puțin influente în cazul disciplinelor opționale, elaborării și executării bugetelor școlare, angajării, promovării, stimulării și sancționării cadrelor didactice.

Activitatea reprezentanților comunităților locale

În general, posturile ocupate de reprezentanții administrației publice locale în consiliile de administrație ale școlilor sunt dintre cele mai diverse: primari – 22%; viceprimari – 2%; funcționari din cadrul primăriei – 34%; consilieri locali – 20%; secretari ai consiliilor locale – 14%. Circa 8% dintre reprezentanții administrației publice locale nu au nici un post în organele executive și reprezentative ale acesteia. Faptul că doar fiecare al cincilea din reprezentanții administrației publice locale este primar, restul ocupând în cadrul primăriilor posturi ierarhic mai inferioare, vorbește despre lista de priorități ale administrației publice

locale, domeniul educației, evident, nefiind pe primul loc.

Majoritatea reprezentanților administrației publice locale, cca 74% dintre ei, se simt cu certitudine suficient de bine pregătiți pentru a activa în calitate de membri ai consiliilor de administrație ale școlilor, iar 18% - că au, probabil, o astfel de pregătire. Doar

6% dintre reprezentanții administrațiilor publice locale afirmă că, probabil, nu sunt suficient de bine pregătiți pentru această funcție. Între frecvențele activităților desfășurate de reprezentanții părinților și cele desfășurate de reprezentanții administrației publice locale nu există diferențe statistic semnificative. Ca și părinții, ei participă cel mai des la adunările de părinți, la activitățile social-culturale organizate de școală, la consultarea proiectelor de decizii elaborate de conducerea școlii. Mai puțin, reprezentanții administrației publice elaborează și înaintează proiecte proprii de decizii ale consiliilor de administrație, participă la evaluarea activității cadrelor didactice și a celor de conducere.

În opinia reprezentanților administrației publice locale în consiliile de administrație ale școlilor, opiniile și propunerile organelor administrației publice nu prea contează pentru administrațiile școlare. Astfel, doar 42% din respondenți au afirmat că propunerile și opiniile exprimate de ei influențează în mare și foarte mare măsură deciziile pe care le iau consiliile de administrație ale școlilor.

Circa 51% din respondenți afirmă că influența propunerilor și opiniilor exprimate de ei este mică sau foarte mică. Conform opiniilor respondenților, principalele domenii în care influența administrației publice locale este mică sau foarte mică sunt: angajarea și stimularea cadrelor didactice (cca 60%); alegerea disciplinelor opționale și a tematicii cercurilor școlare (cca 54%); elaborarea și executarea bugetelor (cca 52%); combaterea corupției în învățământ (cca 50%); raționalizarea orarului lecțiilor și a cercurilor școlare (cca 50%) ș.a.

Probleme ale școlii înaintate spre examinare administrației publice locale

Cel mai des, reprezentanții comunităților locale în consiliile de administrație ale școlilor înaintează organelor administrației publice locale propuneri ce țin doar de îmbunătățirea condițiilor fizice din școală (cca 54%), de susținere a elevilor aflați în situație de risc (cca 56%), de susținere a elevilor capabili de performanțe (cca 50%).

Totodată, cele mai acute probleme ale școlii nu prea sunt înaintate spre examinare organelor administrației publice locale. Astfel, cca 80% din respondenți au declarat că ei niciodată nu au propus organelor administrației publice locale să examineze probleme legate de recrutarea cadrelor didactice; cca 68% din respondenți – probleme legate de stimularea cadrelor didactice și de menținere a acestora în școală; cca 48% – de suplinire a bugetului școlii; cca 48% – de respectarea de către părinți a obligațiilor ce le revin ș.a.m.d. Reprezentanții organelor administrației publice locale nu prea mobilizează comunitățile în ajutorarea școlii, 46% din respondenți declarând că nu au înaintat administrației publice locale astfel de propuneri.

Faptul că organele administrației publice locale nu prea reacționează la propunerile, solicitările și rugămintele școlii ar putea explica într-o anumită măsură influența relativ slabă pe care o exercită reprezentanții comunităților locale în consiliile de administrație ale școlilor.

Concluzii

Participarea părinților la educația propriilor copii se manifestă mai mult în domeniile afective și mai puțin în cele dezvoltative. Doar jumătate din respondenții-părinți declară activități dezvoltative desfășurate cu propriii copii, citirea în comun a cărților, oferirea de ajutor în pregătirea temelor pe acasă și în realizarea altor sarcini școlare.

În ansamblu, implementarea noului Cod al Educației a dus la creșterea rolului părinților, comunităților locale și al organizațiilor obștești ale părinților în administrarea instituțiilor de învățământ general, însă oportunitățile oferite de noul cadru normativ-juridic nu sunt încă valorificate în deplină măsură. Școlile mai rămân încă reticente față de eventualele participări ale părinților și comunităților în angajarea, evaluarea, promovarea și stimularea cadrelor didactice și a celor manageriale, în alegerea disciplinelor opționale și a tematicii cercurilor școlare, în combaterea fenomenului plăților informale, în lupta cu corupția în învățământ. Pe de altă parte, unii părinți nu prea sunt interesați să par-

ticipă prin activități concrete în viața școlii, iar administrațiile publice locale pasează problemele școlii organelor administrative de nivel ierarhic mai superior, considerând că școala nu este a comunității, ci a raionului sau a guvernului. Asocierea părinților în organizații obștești ar putea contribui într-o măsură mult mai mare la promovarea intereselor lor legitime și la extinderea participării părinților în guvernarea instituțiilor de învățământ.

Materialul a fost elaborat în cadrul Proiectului „Valorificarea oportunităților de implicare efectivă a părinților, comunităților și societății civile în guvernarea educației, 2019”, implementat de Institutul de Politici Publice, cu suportul financiar al Programului de Sprijinire a Educației al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă, în cadrul Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros-Moldova.